

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลการประกอบกิจการ โรงงานอุตสาหกรรมด้านสิ่งแวดล้อม¹

ญาณมาศ ประภารุ่งโรจน์²

การกำกับ ดูแลการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมของประเทศไทยเป็นไปตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุม กำกับ ดูแล การประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมให้เกิดความปลอดภัยและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด รวมทั้งกำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยมลพิษต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสนับสนุนให้ผู้ประกอบการสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ และมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายแม่บทในการป้องกันและควบคุมมลพิษในสิ่งแวดล้อม สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แต่ปรากฏว่าปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ได้ลดน้อยลงอย่างที่ควรจะเป็น อีกทั้งโรงงานอุตสาหกรรมกลับเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดมลพิษเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งสุขอนามัยของมนุษย์อย่างต่อเนื่องจากการศึกษาพบว่า การกำกับ ดูแลกิจการโรงงานอุตสาหกรรมด้านสิ่งแวดล้อมยังมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน และทัดเทียมกับนานาประเทศได้ โดยปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่ควรได้รับการปรับปรุง แก้ไข พัฒนา มีดังต่อไปนี้

ปัญหาประการแรก ปัญหาการไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำประกันภัยเพื่อความเสียหายของโรงงานอุตสาหกรรม โรงงานทุกจำพวก ไม่ว่าจะเป็นโรงงานขนาดเล็กจำพวกที่ 1 โรงงานขนาดกลางจำพวกที่ 2 หรือโรงงานขนาดใหญ่จำพวกที่ 3 จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการโรงงานตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจออกกฎกระทรวงตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับที่ตั้ง สภาพแวดล้อม ลักษณะอาคาร และลักษณะภายในของโรงงาน เครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ หรือสิ่งที้นำมาใช้ในโรงงาน คนงานประจำโรงงาน การควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยในการประกอบกิจการโรงงาน และการรายงานข้อมูลต่าง ๆ ของโรงงาน อย่างไรก็ตาม มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มิได้กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องหลักประกันทางการเงินที่โรงงานอุตสาหกรรมพึงจัดให้มี ในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นหรือสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินกิจการโรงงานอุตสาหกรรม จึงทำให้เกิด

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์จรูญเกียรติ และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา ภักดีคง และรองศาสตราจารย์ ดร.พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ความล่าช้าในการชดเชยและเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ เป็นกรณีที่ผู้ประกอบการสามารถเลือกซื้อหรือจัดให้มีประกันภัยได้ด้วยความสมัครใจ ไม่มีหลักเกณฑ์ตามกฎหมายใดบังคับให้ผู้ประกอบการโรงงานต้องจัดให้มีประกันภัยขึ้นก่อนดำเนินการโรงงานแต่อย่างใด ส่งผลให้ผู้เสียหายต้องฟ้องร้องต่อศาลตามกระบวนการขั้นตอนของกฎหมายและรอนจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาด จึงจะได้รับการชดเชย เยียวยาความเสียหายจากผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม

ปัญหาประการที่สอง ปัญหาการไม่มีหลักเกณฑ์การดำเนินการจัดทำทะเบียนการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษ (Pollution Release and Transfer Registers: PRTR) ทำทะเบียนการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษ (PRTR) หมายถึง ฐานข้อมูลที่แสดงถึงปริมาณสารเคมีที่เป็นอันตรายหรือมลพิษซึ่งมีการปลดปล่อยออกสู่ตัวกลางสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นอากาศ น้ำ และดิน รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายสารเคมีออกนอกสถานที่เพื่อบำบัดหรือกำจัด โดยเป็นฐานข้อมูลที่เข้าถึงได้โดยสาธารณะ เป็นระบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในรูปแบบไตรภาคีประกอบไปด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก 3 ส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ระบบทะเบียนการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษ หรือ PRTR ถูกพัฒนาภายใต้หลักการ “สิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณะ”¹ โดยผู้ประกอบการจะประเมินและรายงานปริมาณการระบายสารมลพิษที่ออกสู่สิ่งแวดล้อมประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ดิน น้ำ และอากาศ รวมถึงปริมาณที่เคลื่อนย้ายออกนอกพื้นที่เพื่อนำไปสู่กระบวนการบำบัดและจัดการของเสีย รายงานในรูปแบบของปริมาณการระบายสารเคมีรายปีไปสู่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องซึ่งมีหน้าที่รวบรวมรายงานและนำเสนอแก่ภาคประชาชน เมื่อสาธารณะได้ทราบข้อมูล PRTR ของสารมลพิษจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ ในพื้นที่ จะเกิดการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์การระบายมลพิษของภาคอุตสาหกรรม จึงทำให้ผู้ประกอบการตระหนักต่อระดับการระบายสารเคมีหรือมลพิษ อันจะเป็นการส่งเสริมการพัฒนาและปรับปรุงการควบคุมมลพิษของภาคอุตสาหกรรมให้ดียิ่งขึ้น แต่ปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้มีการจัดทำทะเบียนการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษไว้โดยเฉพาะ มีเพียงกฎกระทรวงฉบับที่ 3 ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ข้อ 7 ให้โรงงานอุตสาหกรรมรายงานปริมาณสารมลพิษตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมกำหนด แต่ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์และอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่จะต้องเผยแพร่ต่อสาธารณะแต่อย่างใด อันไม่เป็นไปตามหลักการสากลของระบบทะเบียนการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษ หรือ PRTR จึงทำให้ยังไม่สามารถแก้ปัญหามลพิษต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาประการที่สาม ปัญหาการไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการมีคำสั่งทางปกครองให้โรงงานอุตสาหกรรมเยียวยาสิ่งแวดล้อมใกล้เคียงก่อนเลิกประกอบกิจการ ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมที่มีความประสงค์จะเลิกประกอบกิจการต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อผู้อนุญาตก่อนเลิก

¹ สราวุธ เทพานนท์, “PRTR: อีกหนึ่งเครื่องมือในการจัดการและควบคุมปัญหามลพิษกฎหมาย,” วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม 9, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2556).

ประกอบกิจการไม่น้อยกว่า 30 วัน ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 28 เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบภายในโรงงานอุตสาหกรรมว่าเมื่อโรงงานอุตสาหกรรมนั้นเลิกกิจการไปแล้วจะยังสามารถก่อให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อนรำคาญได้หรือไม่ หากโรงงานอุตสาหกรรมนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหาย เดือดร้อน รำคาญ แก่ประชาชน พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งการให้แก้ไข ปรับปรุงภายในโรงงานอุตสาหกรรมได้ ทว่า การประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมอาจก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมบริเวณใกล้เคียงด้วย ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นเห็นได้เป็นประจักษ์และไม่ได้รับการแก้ไข ฟื้นฟูแต่อย่างใด เนื่องจากพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจสั่งการให้ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมแก้ไข ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมบริเวณใกล้เคียงเป็นการเบื้องต้นก่อนเลิกประกอบกิจการ ดังนั้น แม้จะเห็นเป็นประจักษ์ว่าประชาชนและสิ่งแวดล้อมใกล้เคียงได้รับผลกระทบจากการดำเนินการกิจการโรงงาน พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่มีอำนาจสั่งการให้ผู้ประกอบการแก้ไขปรับปรุงสิ่งแวดล้อมใกล้เคียงแต่อย่างใด ซึ่งผู้ที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวจะต้องไปฟ้องร้องผู้ประกอบการโรงงานตามขั้นตอนกระบวนการตามกฎหมายเป็นการส่วนตัว จึงเป็นการผลักภาระให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบ

ปัญหาประการที่สี่ ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มีวัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมให้เกิดความปลอดภัย และให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด รวมทั้งกำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยมลพิษต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม หากผู้ประกอบการใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำกับ ดูแลด้านความปลอดภัยในการดำเนินการโรงงาน และการรักษาสภาพแวดล้อม จะต้องได้รับโทษทางอาญาตาม มาตรา 45 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือมาตรา 46 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เมื่อมีผู้ได้รับผลกระทบหรือผู้เสียหายร้องเรียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนว่าโรงงานอุตสาหกรรมใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ประกอบการนั้นไม่ควรถูกฟ้องร้องหรือได้รับโทษถึงจำคุก และผู้ประกอบการต้องยอมรับสารภาพต่อข้อกล่าวหาดังกล่าว และยินยอมให้เปรียบเทียบปรับตามมาตรา 65 วรรคห้า คณะกรรมการเปรียบเทียบคดีก็สามารถดำเนินการเปรียบเทียบปรับได้ โดยผู้ประกอบการนั้นไม่ต้องถูกดำเนินคดีต่อไปแต่อย่างใด เนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบปรับและผู้ประกอบการชำระค่าปรับดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว ย่อมถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น ถ้าผู้ประกอบการโรงงานมิได้ถูกดำเนินคดีตามกระบวนการขั้นตอนต่อศาล ผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้เสียหายก็จะไม่ได้รับการเยียวยาแต่อย่างใด อีกทั้ง ผู้ประกอบการโรงงานส่วนใหญ่เป็นนิติบุคคล มักจะมีทุนทรัพย์และสินทรัพย์ในการลงทุนมากพอต่อการแบกรับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม การที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดถูกปรับเพียงสองหมื่นบาทหรือสองแสนบาท แล้วแต่กรณี นั้น ย่อมไม่มีผลกระทบต่อสถานะทางการเงินของผู้ประกอบการมากนัก

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำประกันภัยเพื่อความเสียหายของโรงงานอุตสาหกรรม

ผู้ศึกษาข้อเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 8 โดยเพิ่มอนุมาตรา 9 ความว่า “กำหนดให้มีการประกันภัยเพื่อเยียวยาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน” เพื่อเยียวยาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการ โรงงาน ผู้เสียหายหรือผู้ได้รับผลกระทบก็สามารถเรียกร้องให้ผู้รับประกันภัยชดเชย เยียวยาความเสียหายนั้นได้ทันที หากความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่เกินวงเงินประกันภัยที่ผู้ประกอบการได้จัดให้มีขึ้น และความเสียหายนั้นเป็นประจักษ์ว่าเกิดจากการประกอบกิจการโรงงานดังกล่าว โดยไม่ต้องรอรอบกระบวนการทางศาลเสร็จสิ้นจึงจะได้รับการเยียวยา การจัดให้มีประกันภัยภาคบังคับจึงถือเป็นการเยียวยาความเสียหายได้อย่างรวดเร็วและทันทั่วทั้งตนเอง

2. ปัญหาการไม่มีหลักเกณฑ์การดำเนินการจัดทำทำเนียบการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษ

(Pollution Release and Transfer Registers: PRTR)

เนื่องจากพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ไม่มีหลักเกณฑ์เรื่องการจัดทำทำเนียบการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษ ผู้ศึกษาเสนอแนะให้เพิ่มเติม มาตรา 8/1 “โรงงานที่มีสารเคมีอันตรายตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ต้องจัดทำรายงานทำเนียบการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษแก่กรมโรงงานอุตสาหกรรม ภายในวันที่ 1 ตุลาคมของทุกปี

การจัดทำรายงานทำเนียบการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบและวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนดไว้ในกฎกระทรวง” และเห็นควรต้องเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ขององค์กรรัฐในการดำเนินการและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับรายงานทำเนียบการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษสู่สาธารณชน มาตรา 32/1 “เมื่อโรงงานใดปฏิบัติตามมาตรา 8/1 ให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมรวบรวมและประเมินความสมบูรณ์ของข้อมูลรายงานทำเนียบการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษ และเปิดเผยทำเนียบการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้โดยง่ายผ่านระบบข้อมูลสารสนเทศ” เพื่อให้โรงงานอุตสาหกรรมตระหนักถึงการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษของตนเองมากยิ่งขึ้น มีการจัดการระบบบำบัดของเสียให้มีประสิทธิภาพ ภาครัฐสามารถกำหนดนโยบายและแนวทางป้องกันการเกิดมลพิษได้อย่างทันทั่วทั้งที่ รวมทั้งสามารถตรวจสอบการปลดปล่อยและการเคลื่อนย้ายมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดได้ นอกจากนี้ ประชาชนยังสามารถเสนอแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมจากการที่ตนเองเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง

3. ปัญหาการไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการมีคำสั่งทางปกครองให้โรงงานอุตสาหกรรมเยียวยาสิ่งแวดล้อมใกล้เคียงก่อนเลิกประกอบกิจการ

ผู้ศึกษาเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 28 วรรคสอง เป็น “ในกรณีที่ผู้อนุญาตเห็นว่า โรงงานตามวรรคหนึ่งมีสภาพที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อนแก่บุคคล ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน ให้แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้ผู้รับใบอนุญาตนั้นแก้ไขปรับปรุงโรงงานและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงานภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ และให้ถือว่าผู้นั้นมีฐานะเสมือนเป็นผู้ประกอบกิจการโรงงานจนกว่าจะดำเนินการตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่” เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่

มีอำนาจสั่งการให้ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมดำเนินการเยียวยาฟื้นฟูสภาพแวดล้อมบริเวณใกล้เคียงโรงงานในเบื้องต้นก่อน หากสภาพแวดล้อมนั้นได้รับความเสียหายจากการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมเป็นประจักษ์ ซึ่งถือเป็นผลดีแก่ประชาชนและสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ที่จะได้รับการเยียวยาฟื้นฟู ก่อนที่ความเสียหายจะเพิ่มมากขึ้นหลังจากที่โรงงานเลิกประกอบกิจการ

4. ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษ

ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องจัดให้มีประกันภัยเพื่อเยียวยาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน และกำหนดให้จัดทำรายงานทำเนียบการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษ (PRTR) ผู้ศึกษาจึงเสนอแนะว่าควรกำหนดบทลงโทษเพิ่มเติมแก่ผู้ประกอบการที่ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดยแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 45 เป็น “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 8 (1) (2) (3) (4) (5) (8) หรือ (9) หรือประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าว หรือมาตรา 8/1 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” และแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 46 เป็น “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 8 (6) หรือ (7) หรือประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน หกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” เนื่องจากความเสียหายที่เกิดจากการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมเป็นผลกระทบในวงกว้าง เป็นความเสียหายระดับประเทศที่จะต้องใช้เวลายาวนานในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้กลับมาสมบูรณ์ดังเดิม จึงต้องมีบทลงโทษที่จะเป็นการข่มขู่ยับยั้งการกระทำความผิดแก่ผู้ประกอบการที่จงใจฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้ผู้ประกอบการเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้าฝ่าฝืนกฎหมาย

เอกสารอ้างอิง

กมลฉัฐ น้อยไกรไพโร. “ประกันภัยสิ่งแวดล้อม.” *Assumption University Law Journal* 4, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2556).

ณรงค์ ใจหาญ. การประสานความร่วมมือในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ก่อมลพิษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลยุติธรรม, 2546.

พวงผกา บุญโสภากย์ ประสาน บุญโสภากย์ และณปภัช นธกิจไพศาล. “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและควบคุมมลพิษทางอากาศที่เกิดขึ้นจากโรงงานอุตสาหกรรม.” *Kasem Bundit Journal* 19 (มีนาคม 2018).

เพ็ญโฉม แซ่ตั้ง. “การขับเคลื่อนกฎหมาย PRTR เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.”

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง : หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครองและการกระทำทางปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: วิญญชน, 2549.

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. กฎหมายอุตสาหกรรม พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ประมวลคำอธิบายตัวบทและภาคปฏิบัติเกี่ยวกับ “กฎหมายว่าด้วยโรงงาน”. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ส.ส.ท., 2544.

สราวุธ เทพานนท์. “PRTR: อีกหนึ่งเครื่องมือในการจัดการและควบคุมปัญหามลพิษกฎหมาย.” วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม 9, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2556).

สุปานิ ขวัญจันทิก. “มาตรการทางกฎหมายว่าด้วยทำเนียบการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษจากโรงงาน.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.